

מפת המהלך הארגומנטיבי סביב האסתטיקה האריסטוטליאנית

1

מטפיסיקה אריסטוטליאנית

המהות (ousia) היא מושג ידיעתנו האולטימטיבי. מהותו של אדם היא לרצות לדעת. המהות מתגלמת בקטגוריות (למעשה סוגי פרדיקטים - כמות, איכות/סוג יחס, זמן, מקום, פעולה, היפעלות). הדברים בעולם "מוחזקים" (במהות שלהם) עם כל השתנויותיהם, ואותם אנו אמורים "להכיר" (הקטגוריה משאירה את ההשתנות הנסיבתית בתוך תבנית מתמדת). גם ברמה אתית (ומבחינת הפסיכולוגיה של האומללות) השאיפה שלנו לדברים רבים ושונים תיעשה מושכלת (ותאפשר את צמצום האומללות) אם נדע מה צריך להשיג - מהותית, ומה ניתן. הצורה היא העיקרון (עיקרון החיים, ההתמדה) (שניתן להמשיג סכמטית באמצעות הגדרה נכונה) שמחזיק את החומר במתכונתו המסוימת (כ"דבר" או "חי" כזה ולא אחר, שמתאפשר לו להתהוות ולפעול בנסיבות כאלה ולא אחרות). הצורה קודמת. כדי שדבר יהיה הוא עצמו (ויופעל, יפעל, בעולם הדברים) הוא זקוק לצורה - היא מתגשמת בחומר אך לא ניתן לגזור אותה מהחומר שהנו נסיבתי בלבד.

2

אסתטיקה אריסטוטליאנית: מימזיס וקתרזיס

שליחותו של האמן היא להעניק לנו - מפרי דמיונו הבורא - חיקוי (מימזיס). אך, אריסטו מתכוון בזאת לחיקוי של "פעולה" היא "תבנית החיים" (כלומר, מהות הפעילות האנושית) או ה"פרקסיס" (praxis - שממנו נגזר יסוד האתיקה הניקומאכית). שני תנאים ל"פעולה" [א] שהיא פרי בחירה מכוונת [ב] ניתנת למימוש באמצעות מטרה מוגדרת. פעולה כזו הנה בלתי אפשרית לישויות חסרות תודעה מספקת (נטורליזם, אבסורד!) ונדירה בכללותה. היא לא "נמצאת" (חיוני, אפוא, שהאמן ימצא אותה). האמן (ורק הוא - כי הסוציולוג ודומיו מתארים את הקיים!) מסוגל להמציא את "צורת ההווה האנושית" כתכלית מחושבת, כלומר כ"צורת הפרקסיס" של עצם חיי-התודעה. התקשורת המתבצעת כאן היא בין פרי-דמיונו ותודעת הנמען (החזיון הקונקרטי הוא רק כלי, או חומר, להעברת הצורה). מכאן, שהדרמה היא האמנות האולטימטיבית, ופעולתה על תפיסתנו ייחודית וחיונית - כאחת.

הקתרזיס הטראגי ממריץ את נקיטת "שביל האמצע" באתיקה הניקומאכית!

המימזיס האמנותי מעודד הכרה מהותית!

3

הפואטיקה של אריסטו ואסתטיקה אובייקטיביסטית

הטרגדיה כצורת הדרמה האולטימטיבית אמורה להציג בתודעת הצופה את הכישלון הבלתי-נמנע של היברים כ"פעולה גבולית" של האדם (פרקסיס לימינלי) ועל ידי כך לחולל קתרזיס על גבי האפקט ה"טראגי" הייחודי (שהנו תמהיל תגובות רגשיות/מוסריות המתאפשר רק כאן). כדי להשיג את האפקט המבוקש חייבים להפעיל מערכת סטרוקטורות מסוימת, כמובהר להלן:

דסקריפטיבי

נורמטיבי

פרסקריפטיבי?

תרשים 3.1

4

השפעות עתידיות

א"א פו מנתח את "העורב"

The Philosophy of Composition (1846)

unity of effect

איורים סימפטומטיים

"הדה גבלר"

"אדיפוס טירנוס"

טקסט קיים

בעיית ה"סטיה" של שייכספיר מנוסחת הטרגדיה בסוליקיום הראשון של מקבת

5

אתגור פולמוס בין אפלטון ואריסטו בזירת השיפוט האמנותי

אריסטו

רובנס: "משפט פריס"

אפלטון

מוסטפה מונד

community, identity, stability